

Цвігун Інна. Основні завдання та принципи сталого розвитку сільських територій України в умовах війни. *Економічний дискурс*. 2024. Випуск 3-4. С. 132-141.

DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2024-2-12>

УДК 332.1 : 330.101.22

JEL Classification Q01; R58, O15

Цвігун Інна

д-р екон. наук, професор, завідувачка кафедри обліку, оподаткування
та технологій електронного бізнесу

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

м. Кам'янець-Подільський, Україна

E-mail: ia_tsvigyn@ukr.net

ORCID: 0000-0003-2752-267X

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА ПРИНЦИПИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Анотація

Вступ. Сільські території України є важливою складовою соціально-економічного розвитку, однак в умовах війни вони зазнають значних руйнувань, що ускладнює забезпечення їх життєздатності, продовольчої безпеки та збереження природних ресурсів. Сталий розвиток у цих умовах стає критично важливим для задоволення потреб населення та створення основ для довгострокового відновлення.

Методи. У статті використано комплексний підхід, що поєднує аналіз принципів сталого розвитку та визначення основних завдань відновлення сільських територій у соціальній, економічній, екологічній та безпековій сферах. Розроблено рекомендації для їх адаптації до умов воєнного часу.

Результати. Визначено ключові принципи сталого розвитку, включаючи забезпечення соціальної рівності, економічної стійкості та екологічної безпеки. Сформульовано основні завдання, спрямовані на підтримку місцевих громад, відновлення інфраструктури, збереження природного середовища та підвищення рівня громадської активності.

Перспективи. Реалізація розроблених завдань і принципів дозволить забезпечити ефективне відновлення сільських територій України в умовах війни, закладаючи фундамент для їх подальшого сталого розвитку. Особлива увага приділяється залученню міжнародної допомоги, розвитку місцевого самоврядування та активізації громадських ініціатив.

Ключові слова: сталий розвиток, сільські території, війна, економічна стійкість, соціальна рівність, екологічна безпека, відновлення інфраструктури.

Вступ.

Сільські території є важливим компонентом економіки та соціального розвитку будь-якої країни. В умовах війни ці території зазнають значних руйнувань, що ставить під загрозу їх функціонування, життєзабезпечення населення, продовольчу безпеку та збереження природних ресурсів. Разом із тим, сільські громади часто демонструють високу стійкість і здатність до адаптації, що робить їх ключовими елементами відновлення країни.

Сталий розвиток сільських територій в умовах війни є особливо актуальним, оскільки він дозволяє забезпечити як задоволення нагальних потреб населення, так і закласти основи для довгострокового відновлення. У статті розглядаються основні завдання та принципи, які сприяють досягненню цієї мети, враховуючи специфіку воєнного часу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

В українській науковій літературі існує кілька визначень поняття «сталий розвиток сільських територій». Дослідження сталого розвитку сільських територій науковцями проводилося з метою визначення ключових принципів, завдань та підходів до забезпечення збалансованого економічного, соціального та екологічного зростання, починаючи з 2000-х років.

У 2007 році А. В. Лісовий визначив сталий розвиток сільських територій як напрям економічного зростання, що забезпечує якість життя громадян через досягнення науково-технічного прогресу. При цьому важливими аспектами є екологічна та особиста безпека, а також збереження ресурсів для майбутніх поколінь [1, с. 91].

У 2010 році В. М. Єрмоленко розглянув сталий розвиток як систему організаційних, економічних, політичних і правових заходів, спрямованих на стабільні зміни у виробничій, соціальній та екологічній сферах [3, с. 57]. В. Ю. Уркевич визначив його як соціально, економічно і екологічно збалансований розвиток територій, орієнтований на підвищення економічного потенціалу, якості життя та раціональне використання ресурсів [4, с. 25]. А. М. Статівка наголошував на стабільності розвитку сільської спільноти та підвищенні ефективності аграрного сектору [2, с. 50].

У 2011 році І. Панков акцентував увагу на необхідності збалансованого врахування економічних, соціальних і екологічних аспектів сталого розвитку з урахуванням інтересів майбутніх поколінь [5].

У 2016 році М. П. Талавирия наголошував на диверсифікації сільської економіки, підвищенні зайнятості та якості життя, стабілізації чисельності населення і збільшення тривалості життя, а також раціональному використанні природних ресурсів [6, с. 146]. У 2017 році Д. С. Богданов підкреслив важливість економічного зростання, підвищення зайнятості та якості життя як основи сталого розвитку на основі реалізації комплексу економічних, соціальних і екологічних заходів державного та місцевого рівня [7, с. 61-62].

У 2022 році Є. В. Буряк та К. Ю. Редько зазначили проблеми руйнування соціальної сфери, демографічної кризи, ринку праці, які є ключовими загрозами для сталого розвитку сільських територій [8, с. 139].

У 2023 році Г. В. Миськів та І. І. Пасінович підкреслили, що концепція сталого розвитку повинна враховувати глобальні природні та соціальні виклики, забезпечуючи ресурсно-екологічну безпеку [9, с. 21]. В. П. Третяк та Д. К. Бреус зазначили, що сталий сільський розвиток припускає економічно ефективний, соціально-орієнтований і екологічно допустимий розвиток сільської території має здійснюватися при допомозі специфічних принципів з урахуванням її специфічних умов [10, с. 29].

У 2024 році М. М. Тимошенко акцентував увагу, що сталий розвиток сільських територій України є одним із ключових завдань сучасної економічної політики, що визначається необхідністю забезпечення розвитку національної економіки. При цьому економічні стратегії сталого розвитку сільських регіонів повинні враховувати багатогранність проблем та викликів, з якими стикаються ці території [11]. О. О. Кравець визначив поєднання економічного зростання, соціального захисту та відновлення довкілля як першочергову потребу для сталого розвитку в умовах відновлення після війни. Зруйновані населені пункти, підприємства, порушення економічних зв'язків, втрати виробничих та енергетичних комплексів, низька соціальна і безпекова захищеність людей, екологічні катастрофи та злочини – це величезні проблеми нашої держави, розв'язання яких тісно пов'язане з ідеями сталого розвитку територій [12, с. 225].

З 2007 по 2024 рік концепція сталого розвитку сільських територій розширилася. Від забезпечення базових потреб та екологічної безпеки перейшли до комплексних підходів, що включають соціальну інтеграцію, технологічну модернізацію та гармонізацію інтересів різних суб'єктів. У 2022–2024 роках увага акцентується на проблемах, спричинених війною: руйнування інфраструктури, демографічна криза, екологічні катастрофи, які потребують нових підходів у сталому розвитку.

У сучасних умовах сталий розвиток потребує адаптації до специфіки військового стану, зокрема шляхом інтеграції економічних, соціальних та екологічних заходів. Ці аспекти формують основу для формування завдань та принципів сталого розвитку.

Мета.

Визначити основні складові, завдання та принципи сталого розвитку сільських територій в умовах війни, спрямовані на забезпечення їх життєздатності, відновлення економічного потенціалу, соціальної стабільності та екологічної стійкості.

Методологія дослідження.

Під час роботи над статтею використовувалися такі методи: діалектичний метод пізнання економічних процесів, методи наукового абстрагування, аналізу та синтезу, узагальнення, структурно-функціонального і порівняльного аналізу, формалізації, а також монографічний метод. Застосування цих методів дозволило дослідити взаємозв'язок економічних, соціальних та екологічних чинників, визначити ключові завдання сталого розвитку та запропонувати практичні рекомендації в умовах воєнного часу.

Результати.

Визначення основних складових сталого розвитку сільських територій в умовах війни в Україні є необхідним для збереження життєздатності та стабільності сільських громад. В умовах війни важливо визначити ключові фактори, що допомагають зберегти соціальну, економічну і екологічну стабільність сільських територій, попри численні виклики та загрози (табл. 1).

Соціальна стабільність сільських територій є основою для їх сталого розвитку. Під час війни спостерігається значний відтік населення, що посилює демографічну кризу. Для мінімізації втрат важливо забезпечити доступ до базових послуг, таких як освіта, медицина і транспорт, а також створити умови для повернення переселенців. Освітні програми та розвиток людського капіталу допоможуть підвищити рівень кваліфікації працівників, особливо в аграрному секторі.

Економічна складова сталого розвитку в умовах війни потребує негайного відновлення інфраструктури, яка зазнала значних пошкоджень. Ефективний розвиток агропромислового комплексу, зокрема через впровадження інноваційних технологій, є ключовим для економіки сільських територій. Залучення міжнародних інвестицій та створення кооперативів сприяє підтримці місцевих фермерів, стимулюючи економічне зростання навіть у складних умовах. Економічне відновлення сприяє створенню нових робочих місць, розвитку інфраструктури та забезпеченню необхідних ресурсів для виживання населення.

Таблиця 1. Основні складові сталого розвитку сільських територій в умовах війни в Україні*

Сфера	Основні складові
Соціальна сфера	Підтримка соціальної згуртованості та громадської активності.
	Забезпечення доступу до базових послуг (освіта, охорона здоров'я, транспорт, соціальна допомога).
	Відновлення демографічного потенціалу через створення умов для повернення внутрішньо переміщених осіб та зупинки відтоку населення.
	Розвиток освітніх програм для молоді та кваліфікованих працівників у сільській місцевості.
	Забезпечення безпеки громадян у зоні конфлікту.
Економічна сфера	Відновлення інфраструктури (дороги, мости, комунікації).
	Розвиток агропромислового комплексу із впровадженням сучасних технологій.
	Підтримка малого та середнього бізнесу, включаючи фермерські господарства.
	Залучення міжнародних інвестицій для модернізації та відновлення економіки сільських територій.
	Розвиток кооперативного руху серед фермерів для підвищення ефективності.
	Впровадження цифрових технологій для оптимізації аграрного виробництва.

Продовження табл. 1

Екологічна сфера	Відновлення земель, забруднених або пошкоджених через військові дії.
	Збереження та раціональне використання природних ресурсів.
	Впровадження екологічно чистих технологій у виробництво.
	Створення програм із захисту довкілля, заліснення, відновлення біорізноманіття.
	Організація ефективного управління відходами та зменшення екологічного навантаження в зоні бойових дій.

*Джерело: розробка автора.

Військові дії спричиняють значну шкоду довкіллю, включаючи забруднення земель, водних ресурсів та знищення біорізноманіття. Програми з відновлення екосистем, впровадження екологічно чистих технологій і раціонального використання ресурсів є важливими для забезпечення довгострокової екологічної стабільності. Особливу увагу слід приділити управлінню відходами, що є критичним у зоні бойових дій, а також створенню екологічно сприятливих умов для аграрного виробництва.

Комплексний підхід до сталого розвитку сільських територій, що враховує взаємозв'язок соціальної, економічної та екологічної сфер, є ключовим у забезпеченні їх життєздатності навіть в умовах війни. Інтеграція цих складових дозволить не лише подолати кризові явища, а й закласти основу для довгострокового зростання та стабільності.

Визначення основних складових сталого розвитку сільських територій в умовах війни в Україні є необхідним із кількох важливих причин:

1. Для збереження життєздатності та стабільності сільських громад в умовах війни важливо визначити ключові фактори, що допомагають зберегти соціальну і економічну стабільність сільських територій, попри численні виклики та загрози.

2. Підтримка економічного відновлення дозволяє зосередити зусилля на зростанні економічної діяльності, що сприяє створенню нових робочих місць, розвитку інфраструктури та забезпеченню необхідних ресурсів для виживання населення.

3. Для забезпечення безпеки та екологічної стійкості необхідно дослідити вплив війни на екологічну ситуацію в сільських районах, щоб вжити заходів для збереження природних ресурсів та мінімізації екологічних ризиків.

4. Визначення основних складових дозволяє розробити цілісні стратегії для сталого розвитку сільських територій, які будуть ефективними в умовах війни та після її завершення. Результатом є розробка ефективних стратегій відновлення та розвитку сільських територій на засадах і принципах сталого розвитку.

Саме принципи сталого розвитку сільських територій в умовах війни є засадничими елементами для забезпечення довгострокової стабільності, соціальної згуртованості та економічного відновлення громад, збереження природних ресурсів, а також підвищення адаптивності сільських територій до викликів та кризових ситуацій. Вони слугують основою для формування ефективних політик, спрямованих на відновлення інфраструктури, підтримку населення та створення умов для подальшого розвитку навіть у складних умовах військових дій.

Принципи сталого розвитку в умовах війни орієнтовані на забезпечення комплексного підходу до відновлення та розвитку сільських територій. Взаємозв'язок економічних, соціальних та екологічних складових дозволяє створити основу для стабільності та прогресу навіть у надзвичайно складних умовах. Інтеграція цих принципів сприятиме підвищенню стійкості територій, підтримці населення та збереженню природних ресурсів для майбутніх поколінь (табл. 2).

Таблиця висвітлює ключові принципи, які є основою для забезпечення сталого розвитку сільських територій в умовах воєнного стану. Вони охоплюють широкий спектр питань, починаючи від базових прав людини та соціально-економічного відновлення до екологічної безпеки й міжнародної співпраці. Саме комплексний підхід до відновлення, який включає соціальні, економічні, екологічні та управлінські компоненти, є вирішальним для збереження та розвитку

сільських територій у складних умовах війни.

Таблиця 2. Принципи сталого розвитку сільських територій в умовах війни*

№	Принцип	Опис
1	Право людини на здорове і продуктивне життя в гармонії з природою	Забезпечення безпечних умов проживання та доступу до чистої води, їжі та екологічно стійких рішень навіть у воєнний час.
2	Соціально-економічний розвиток має бути спрямований на покращення життя людей	Пріоритет надається відновленню сільських громад, створенню робочих місць та доступу до базових соціальних послуг.
3	Надання можливостей для задоволення базових потреб як нинішніх, так і майбутніх поколінь при збереженні навколишнього середовища	Розвиток програм забезпечення гуманітарної допомоги з урахуванням довгострокових потреб громад.
4	Єдність економічного розвитку, соціальної рівності та екологічної безпеки	Впровадження проектів відбудови з урахуванням економічних, соціальних та екологічних аспектів сталого розвитку.
5	Реалізація політики стабілізації чисельності населення та раціонального розселення	Сприяння поверненню внутрішньо переміщених осіб до сільських територій через створення умов для життя та роботи.
6	Викорінення бідності та страждань, зменшення нерівності доходів і рівня життя	Підтримка економічної активності сільських громад через фінансування малого бізнесу, фермерських господарств та соціальних проектів.
7	Розвиток демократії та відкритого суспільства, включаючи верховенство права	Посилення ролі місцевого самоврядування у відновленні сільських територій, забезпечення прозорості рішень та залучення громадян.
8	Повага до різних форм власності, зокрема приватної	Захист прав власності в умовах воєнного стану та стимулювання інвестицій у відновлення сільських територій.
9	Ліквідація всіх форм насильства проти людини та природи	Протидія воєнним злочинам, екоциду та іншим порушенням, що впливають на життя людей і природу в сільській місцевості.
10	Розвиток міжнародної співпраці та глобального партнерства для відновлення екосистем	Залучення міжнародних організацій до відновлення сільського господарства та екосистем, постраждалих від війни.
11	Озеленення свідомості та світогляду людини	Розвиток екологічної освіти серед населення, зокрема про способи відновлення та збереження довкілля в умовах війни.
12	Провідна роль держави у створенні умов для реалізації цілей сталого розвитку	Розробка державних програм підтримки сільських територій із пріоритетом на відновлення інфраструктури, економічної активності та екологічної безпеки.

*Джерело: розробка автора.

Ці принципи базуються на інтеграції економічних, соціальних та екологічних аспектів у політику сталого розвитку сільських територій. Вони сприяють:

- відновленню сільської інфраструктури та економіки;
- підвищенню якості життя людей у кризових умовах;
- збереженню природних ресурсів для майбутніх поколінь;
- залученню міжнародної підтримки та впровадженню інновацій для сталого розвитку.

Для реалізації складових та принципів сталого розвитку сільських територій розроблено мету та завдання, які стоять перед розвитком і збереженням сільських територій під час війни (табл. 3).

Мета та завдання, наведені у таблиці, акцентують увагу на комплексному підході до забезпечення сталого розвитку сільських територій в умовах війни. Визначена мета спрямована на досягнення балансу між соціально-економічним відновленням, безпекою, екологічною рівновагою та підвищенням рівня життя населення. Ключовим аспектом є інтеграція безпекових, соціально-економічних і екологічних рішень у єдину стратегію, адаптовану до умов військового конфлікту. На сьогодні в умовах війни досягнення мети є досить складним, що пов'язано з необхідністю одночасного вирішення нагальних проблем і довгострокового планування.

Таблиця 3. Мета та завдання сталого розвитку сільських територій в Україні в умовах війни*

Мета	Забезпечення сталого розвитку сільських територій через соціально-економічне відновлення, підтримку безпеки, екологічну рівновагу та підвищення рівня життя населення в умовах війни.
Завдання	Опис
Соціальні завдання	- Забезпечення базових потреб населення (їжа, вода, медична допомога). - Психологічна підтримка та реабілітація постраждалих. - Відновлення соціальної інфраструктури (школи, лікарні, культурні об'єкти).
Економічні завдання	- Відновлення аграрного виробництва та забезпечення продовольчої безпеки. - Стимулювання місцевого підприємництва та кооперативів. - Підтримка зайнятості та перекваліфікація населення.
Безпекові завдання	- Розмінування територій та забезпечення безпеки для проживання. - Забезпечення правопорядку та правової підтримки громадян. - Організація заходів з протидії гуманітарним катастрофам.
Екологічні завдання	- Відновлення природних екосистем, пошкоджених під час бойових дій. - Зменшення негативного впливу військових дій на довкілля. - Просування практик екологічно сталого ведення господарства.
Інституційні завдання	- Зміцнення місцевого самоврядування та громадських організацій. - Забезпечення прозорості в управлінні відновленням. - Залучення міжнародної допомоги та партнерства.

*Джерело: розробка автора.

Визначені завдання формують цілісну структуру, яка охоплює основні аспекти сталого розвитку. Їх реалізація сприяє зміцненню соціальної стійкості, економічної стабільності, екологічної безпеки та інституційної ефективності в умовах війни, закладаючи основу для сталого майбутнього сільських територій.

Соціальні завдання мають вирішальне значення для забезпечення базового рівня добробуту. Перевагами цих завдань є задоволення першочергових потреб та підвищення стійкості населення до криз. Викликами є обмежені ресурси та постійна загроза бойових дій. Найважливіша увага має бути спрямована на реабілітацію постраждалих (як фізичну, так і психологічну).

Економічні завдання спрямовані на відновлення виробничої бази, особливо в аграрному секторі. Викликами є руйнування інфраструктури та необхідність залучення інвестицій.

Безпека є основою для реалізації всіх інших завдань. Ключовим аспектом є розмінування територій, яке забезпечує можливість повернення до нормального життя. Перепоною для цього завдання є продовження військових дій, високі витрати та тривалий час виконання.

Екологічні завдання зосереджуються на відновленні природного середовища, яке постраждало від військових дій. Особливістю досягнення цих завдань є поєднання з економічними завданнями через розвиток екологічно чистих технологій. При цьому екологічна рівновага є важливою для довгострокової життєздатності територій.

Інституційні завдання спрямовані на зміцнення управлінських структур і залучення міжнародної підтримки. Перевагами є забезпечення ефективного управління та контроль за прозорістю. Складність полягає у координації між різними організаціями.

Для реалізації розробленої мети і поставлених завдань варто розробити основні складові сталого розвитку сільських територій в Україні в умовах війни, що дасть змогу забезпечити базові потреби населення, включаючи доступ до їжі, води, медичної допомоги та житла, навіть в умовах воєнних дій. Сприятим відновленню економіки сільських територій через розвиток агропромислового комплексу, підтримку малого і середнього бізнесу, створення нових робочих місць. Відновити критичну інфраструктуру, таку як дороги, мости, електропостачання, водопостачання та інтернет, що є основою для нормального функціонування громад. Мінімізувати екологічні наслідки війни шляхом реабілітації земель, очищення водних ресурсів та впровадження практик екологічно сталого господарювання. Забезпечити безпеку та правопорядок, включаючи розмінування територій, організацію ефективної системи реагування на надзвичайні ситуації та захист населення. Активізувати громадську участь у прийнятті рішень, що сприятиме прозорості, ефективності

управління та зміцненню довіри між владою і громадянами. Залучити міжнародну підтримку для фінансування та технічної допомоги, спрямованої на відновлення сільських територій та посилення їх стійкості.

Розробка таких складових стане важливим кроком для збереження життєздатності сільських територій, підвищення рівня життя їх мешканців та забезпечення сталого розвитку навіть у надзвичайно складних умовах (табл. 4).

Таблиця 4. Основні складові сталого розвитку сільських територій в Україні в умовах війни*

Основні складові	Опис
Людський капітал	Освіта, охорона здоров'я, психологічна підтримка.
Економічний розвиток	Розвиток агропромислового комплексу, підтримка інвестицій у малий та середній бізнес.
Інфраструктура	Відбудова доріг, мостів, комунікацій, відновлення доступу до води, електроенергії та інтернет у.
Екологія	Реабілітація земель та водних ресурсів, контроль за екологічними ризиками в зоні бойових дій.
Безпека	Захист населення та відновлення правопорядку, організація системи реагування на надзвичайні ситуації.
Громадська активність	Створення умов для участі громад у прийнятті рішень, підтримка волонтерських ініціатив.

*Джерело: розробка автора.

Визначені основні складові сталого розвитку сільських територій формують багатовимірну основу для їх відновлення та процвітання навіть у складних умовах воєнного часу. Кожна зі складових має критичне значення для забезпечення сталого розвитку:

Людський капітал є фундаментом відновлення, адже якісна освіта, доступ до охорони здоров'я та психологічна підтримка сприяють відновленню соціального потенціалу та підвищенню добробуту населення.

Економічний розвиток забезпечує економічну стабільність та стимулює активність у місцевих громадах через підтримку агропромислового комплексу та малого бізнесу, що є ключовими джерелами доходу для сільських територій.

Інфраструктура є основою для функціонування громад. Відновлення доріг, комунікацій, доступу до води, електроенергії та інтернету створює умови для нормального життя та розвитку бізнесу.

Екологія відіграє важливу роль у забезпеченні сталого використання природних ресурсів. Реабілітація земель та водних ресурсів сприяє їхньому відновленню після бойових дій, зменшуючи екологічні ризики.

Безпека є основним елементом, що забезпечує захист населення та створює умови для нормалізації життя через відновлення правопорядку та систем реагування на надзвичайні ситуації.

Громадська активність стимулює соціальну згуртованість та участь населення у відновленні, сприяючи прозорості прийняття рішень та реалізації волонтерських ініціатив.

Ці складові демонструють системний підхід до сталого розвитку сільських територій в умовах війни. Їх реалізація дозволяє забезпечити інтегроване відновлення, створення сприятливих умов для життя населення та стійкість громад у довгостроковій перспективі.

Висновки і перспективи.

Сталий розвиток сільських територій в умовах війни є надзвичайно важливим для забезпечення життєздатності громад, підтримки економіки та збереження природних ресурсів. Дослідження підтвердило, що реалізація принципів сталого розвитку в поєднанні з виконанням поставлених завдань дозволяє створити фундамент для соціально-економічного відновлення, підвищення безпеки, екологічної рівноваги та покращення якості життя населення.

Основні завдання сталого розвитку охоплюють соціальні, економічні, екологічні, безпекові та

інституційні аспекти, які сприяють вирішенню нагальних проблем війни, таких як відновлення інфраструктури, розмінування територій, забезпечення продовольчої безпеки та підтримка місцевих громад. Застосування принципів сталого розвитку, включаючи інтеграцію економічного, соціального та екологічного компонентів, дозволяє зберегти рівновагу між короткостроковими потребами і довгостроковими перспективами.

Ключовими складовими успіху є інвестиції в людський капітал, стимулювання економічного зростання, активізація громадської участі та залучення міжнародної допомоги. Важливу роль відіграє державна підтримка, яка має бути спрямована на координацію зусиль, забезпечення прозорості процесів відновлення та впровадження ефективних механізмів управління.

Таким чином, впровадження розроблених завдань і принципів сталого розвитку забезпечує не лише задоволення базових потреб населення в умовах війни, але й формує передумови для сталого та безпечного майбутнього сільських територій України під час повоєнної відбудови.

Список використаних джерел

1. Лісовий А. В. Сталий розвиток сільських територій: виникнення, сутність, принципи. *Економіка АГК*. 2007. №4. С. 140–145. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/94170/22-L%D1%96sovy.pdf?sequence=1>. (дата звернення: 22.06.2024).
2. Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика : монографія / за ред. д-ра юрид. наук, проф. А. М. Статівки. Харків : ФІНН, 2010. 240 с.
3. Єрмоленко В. М. Особливості формування категорії «сталий розвиток сільських територій». *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Право»* / ред. кол. : Д.О. Мельничук (голова) та ін. 2010. Вип. 156. С. 50–57.
4. Уркевич В. Ю. Про категорію «сталий розвиток сільських територій». *Сучасне земельне, аграрне, екологічне та природо-ресурсне право: актуальні проблеми теорії та практики*: Міжнар. наук.-практ. конф., 21–22 травня 2010 р.: матеріали. Біла Церква : БНАУ, 2010. С. 24–26.
5. Панков О. І. Сталий розвиток у сільському господарстві. *Ефективна економіка*. 2011. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2011_5_44.
6. Талавиря М. П. Розвиток сільських територій на засадах сталості. *Науковий вісник Ужгородського університету*: Серія: Економіка / редкол.: В.П. Мікловда, В.І. Ярема та ін. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла». 2016. Вип.1 (47). Т.2 . С. 146–150. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/10743>. (дата звернення: 22.06.2024).
7. Богданов Д. С. Завдання сталого розвитку сільських територій. *Агросвіт*. 2017. №7. С. 60–62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2017_7_11. (дата звернення: 22.06.2024).
8. Буряк Є. В., Редько К. Ю., Чорновол А. О., Орленко О. В. Соціально-економічні аспекти сталого розвитку України в умовах війни (євроінтеграційні аспекти). *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна*. 2022. Вип. 34. С. 135–143. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7221052>.
9. Миськів Г. В., Пасінович І. І. Сталий розвиток і соціальна відповідальність в умовах війни в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Проблеми економіки та управління. 2023. Т. 7. № 1. С. 21–36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPP_2023_7_1_5. (дата звернення: 22.06.2024).
10. Третяк В. П., Бреус Д. К. Формування пріоритетів повоєнного відновлення постраждалих сільських територій та подальшого їх сталого розвитку. *Проблеми та перспективи розвитку підприємництва*. 2023. №30. DOI: <https://doi.org/10.30977/PPB.2226-8820.2023.30.26>
11. Тимошенко М. М. Економічні стратегії сталого розвитку сільських територій. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. №16. DOI: [10.32702/2306-6814.2024.16.31](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.16.31)
12. Кравець О. О. Теоретичні засади сталого розвитку територіальних громад: публічно-управлінський аспект. *Державне будівництво*. 2024. №1 (35) С. 218–229. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2023-2-16>

Статтю отримано: 30.08.2024 / Рецензування 13.10.2024 / Прийнято до друку: 30.12.2024

Inna Tsvihun

Dr. Sc. (in Economics), Professor, Head of the Department
Department of Accounting, Taxation
and Electronic Business Technologies
Higher Education Institution «Podilsky State University»
Kamenets-Podilskyi, Ukraine
E-mail: ia_tsvigyn@ukr.net
ORCID: 0000-0003-2752-267X

MAIN TASKS AND PRINCIPLES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF RURAL TERRITORIES OF UKRAINE IN WAR CONDITIONS

Abstract

Introduction. Rural territories of Ukraine are an important component of social and economic development, however, in war conditions they undergo significant destruction, which complicates ensuring their viability, food security and preservation of natural resources. Sustainable development in these conditions becomes critically important for meeting the needs of the population and creating the foundations for long-term recovery.

Methods. The comprehensive approach, combining the analysis of sustainable development principles and identifying key tasks for the recovery of rural areas in social, economic, environmental, and security spheres were used in the article. Recommendations have been developed for their adaptation to wartime conditions.

Results. The key principles of sustainable development were identified, including ensuring social equality, economic sustainability and environmental security. The main tasks were formulated, aimed at supporting local communities, restoring infrastructure, preserving the natural environment and increasing the level of public activity.

Discussion. The implementation of the developed tasks and principles will ensure the effective restoration of rural areas of Ukraine in war conditions, laying the foundation for their further sustainable development. Special attention is paid to attracting international assistance, developing local self-government and activating public initiatives.

Keywords: sustainable development, rural areas, war, economic sustainability, social equality, ecological security, infrastructure restoration.

References

1. Lisovyi, A.V. (2007). Stalyi rozvytok silskykh terytorii: vyniknennia, sutnist, pryntsyipy [Sustainable Development of Rural Areas: Emergence, Essence, Principles]. *Ekonomika APK* [Economy of Agro-Industrial Complex], 4, 140–145. [in Ukr.]. Retrieved from <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/94170/22-L%D1%96sow.pdf?sequence=1>
2. Stativka, A.M. (Ed.). (2010). *Aktualni pytannia ahrarnoho prava Ukrainy: teoriia i praktyka* [Current issues of agricultural law in Ukraine: Theory and practice]. Kharkiv: FINN.
3. Yermolenko, V.M. (2010). Osoblyvosti formuvannia katehorii «stalyi rozvytok silskykh terytorii» [Peculiarities of the formation of the category «Sustainable development of rural areas»]. *Naukovyi visnyk Natsionalnogo universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Serii «Pravo»* [Scientific Bulletin of the National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine. Series «Law»], 156, 50–57. [in Ukr.].
4. Urkevych, V.Yu. (2010). Pro katehoriu «stalyi rozvytok silskykh terytorii» [On the category «Sustainable development of rural areas»]. *Suchasne zemelne, ahrarne, ekolohichne ta pryrodo resursne pravo: aktualni problemy teorii ta praktyky: Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* [Bila Tserkva: BNAU, 24-26.
5. Pankov, O.I. (2011). Stalyi rozvytok u silskomu hospodarstvi [Sustainable development in agriculture]. *Efektivna ekonomika* [Effective Economy], 5. [in Ukr.]. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2011_5_44.
6. Talavryia, M.P. (2016). Rozvytok silskykh terytorii na zasadakh stalosti [Development of rural areas based on sustainability]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu: Serii: Ekonomika* [Scientific Bulletin of Uzhgorod University. Series: Economics], 1 (47), 2, 146–150. [in Ukr.]. Retrieved from <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/10743>.
7. Bohdanov, D.S. (2017). Zavdannia staloho rozvytku silskykh terytorii [Tasks of sustainable development of rural areas]. *Ahrosvit* [Agrosvit], 7, 60–62. [in Ukr.]. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2017_7_11.
8. Buryak, Y.V., Redko, K.Y., Chornovol, A.O., & Orlenko, O.V. (2022). Sotsialno-ekonomichni aspekty staloho rozvytku Ukrainy v umovakh viiny (ievointehratsiini aspekty) [Socio-economic aspects of sustainable

development of Ukraine in wartime (Eurointegration aspects)]. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava. Seriya ekonomichna* [Scientific Notes of Lviv University of Business and Law. Economic Series], 34, 135–143. [in Ukr.]. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7221052>.

9. Myskiv, H.V., & Pasinovykh, I.I. (2023). Stalyi rozvytok i sotsialna vidpovidalnist v umovakh viiny v Ukraini [Sustainable development and social responsibility in wartime in Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Seriya: Problemy ekonomiky ta upravlinnia* [Bulletin of the National University «Lviv Polytechnic». Series: Problems of Economics and Management], 7 (1), 21–36. [in Ukr.]. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPP_2023_7_1_5.

10. Tretiak, V.P., & Breus, D.K. (2023). Formuvannia pryoritetiv povoiennoho vidnovlennia postrazhdalych silskykh terytorii ta podalshoho yikh staloho rozvytku [Formation of priorities for the post-war reconstruction of affected rural areas and their further sustainable development]. *Problemy ta perspektyvy rozvytku pidpriemnytstva* [Problems and Prospects of Entrepreneurship Development], 30. [in Ukr.]. <https://doi.org/10.30977/PPB.2226-8820.2023.30.26>.

11. Tymoshenko, M.M. (2024). Ekonomichni stratehii staloho rozvytku silskykh terytorii. [Economic strategies for sustainable development of rural areas]. *Investytsii: praktyka ta dosvid* [Investments: Practice and Experience], 16. [in Ukr.]. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.16.31>

12. Kravets, O.O. (2024). Teoretychni zasady staloho rozvytku terytorialnykh hromad: publichno-upravlinsky aspekt [Theoretical foundations of sustainable development of territorial communities: Public administration aspect]. *Derzhavne budivnytstvo* [Public Administration], 1 (35), 218–229. [in Ukr.]. <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2023-2-16>

Received: 08.30.2024 / Review 10.15.2024 / Accepted 12.30.2024

